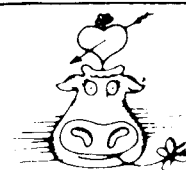

טיכוח • כוריות

חמ"מ או חמ"ט?

מוטי איש-יאיר, מעגן מיכאל

המציאות ביחסי המחירים היא שונה לחלוטין זה מספר שנים. ראשית, מחיר המטרה מתיחס לחלב עם תכולה של 3.2% שומן. שנית, מכיוון שהסובסידיה ניתנת בעיקרה לחלב ולא למרכיב השומן שבו, הולך ומצטמצם היחס במחירים שבין השומן לבין החלב ויורד מספר דרגות מתחת ליחס 10:1 (ראה טבלה).

מתוך מבט על הטבלה רואים אנו שדווקא בחודשים אשר בהם נמצא אחוז גבוה של פרות

מדי חודש בחודשו מקבל הרפתן מהמערכת הממוחשבת את דף ספר העדר וגליונות פלט"1. דף ספר העדר נועד לסכם את התחלובות החולפות של הפרה, ואילו פלט"1 מנסה לעדכן ככל הניתן את מצבה של הפרה בעיצומה של התחלובה הנוכחית.

חלב מושווה – למה?

המספרים אשר אמורים להיות הקובעים והחשובים בדף ספר העדר וגליונות פלט"1 מבוטאים בק"ג חלב מושווה מחיר, קרי חמ"מ. בעבר הרחוק היה נהוג לבטא את המספרים בק"ג חלב מושווה שומן (3.5%), קרי חמ"ש. מאחר ומושג החמ"ש היה מושג טיפוסי בלבד, ולא תאם את התרומה הכלכלית האמיתית של החלב ליצרן, הוחלט בזמנו לנטוש את המושג חמ"ש ולעבור לחישוב בחמ"מ אשר אמור לבטא נאמנה את התרומה הכלכלית של החלב על מרכיביו. כעיקרון החמ"מ הוא מושג נכון ואמיתי המעניק שיפוט לתרומה הכלכלית של הפרה ופרי הטיפוח. ברם, במרוצת השנים הסתבר שיחס התשלום עבור השומן והחלב אינם נשמרים כפי שסברו רבים כאשר ניסחו את נוסחת החמ"מ.

על פי התוכנית המקורית מחיר המטרה מתיחס לחלב עם תכולה של 3.3% שומן כאשר יחסי התשלום ק"ג שומן : ק"ג חלב הם 1 : 10. לכן, מחושבת כיום התגובה לפי נוסחה שלהלן:
ק"ג חלב $\times [0.67 + (0.1 \times \% \text{ שומן})]$.

יחס מחירים חלב:שומן 6.81 – 5.82

החודש	חלב, שקל/ק"ג	שומן, שקל/ק"ג	היחס*
6/81	3.478	29.4	8.45:1
7/81	3.611	35.4	9.80:1
8/81	3.611	35.4	9.80:1
9/81	3.611	35.4	9.80:1
10/81	3.723	36.5	9.80:1
11/81	4.121	36.5	8.86:1
12/81	4.440	36.5	8.22:1
1/82	5.069	36.5	7.20:1
2/82	5.335	36.5	6.84:1
3/82	5.967	36.5	6.11:1
4/82	6.793	36.5	5.37:1
5/82	6.946	36.5	5.25:1

* נא לשים לב למפולת שביחסים החל מחודש ינואר. יוצא איפוא שחלק הארי מתנובתן של פרות הממליטות בדצמבר-ינואר, מחושב על פי חמ"מ בצורה מעוותת ביותר

ובכך היינו מעשירים ומקדמים את קו העתודות. לפי עניות דעתי, בדבקותנו כיום בנוסחת החמ"מ התיאורטית אנו מדלגים על הרבה פרות בנות פרים עם חלב בעל תכולת שומן נמוכה כגון "חשמן" ו"איכר", אשר על פי הנוסחה המציאותית היו נקלטות כפרות עתודה.

כך זה מההיבט הטיפוחי, ואילו מההיבט הרפטיני, אינו יכולים לתת את המשקל הכלכלי הנכון לפרה הבודדת המיצרת כמויות חלב שונות בחודשי השנה כאשר היחסים משתנים מחודש לחודש. נראה לי שלאור התזונות והשינויים התכופים ביחסי התשלום עבור חלב ושומן היה מן הראוי שהרפתן ידע את הפרש החלב של הפרה בנפרד מהפרש השומן. אני סובר כי בהיותו מצויד בשני ההפרשים המופרדים, הוא יוכל לחשבן ללא טעויות את התרומה הכלכלית של כל פרה ופרה בהתאם למדיניות המחירים באותו החודש, או בממוצע שנתי, כראות עיניו. מיליונים הושקעו במערכות המחשב ומגוון היה שהרפתן לא יוכל לקבל חשבון אמיתי על תרומתה של הפרה.

אם בכל זאת ירצה ציבור הבוקרים להמשיך ולטפח לפי היחס של 10:1 בתשלום מטרה של 3.3% שומן, ניתן יהיה להמשיך ולציין בדו"חות את החמ"מ המקורי ולתת לו את השם: חלב מושווה טיפוח, קרי חמ"ט. לסיכום אני מציע שבדיווחי המערכת הממוחשבת יופיעו בנפרד הפרש חלב והפרש ק"ג שומן. בנוסף לכך ימשיך להופיע החמ"ט כל עוד תואם הוא את מטרת הטיפוח.

אין תועלת בהפרש חזוי

נתון נוסף המופיע בדף ספר העדר הוא ההפרש החזוי. הנסיון לחזות ביצועים של הפרה הבודדת בעתיד על סמך סטטיסטיקה מראה, שככל שגדלה הציפיה כך גדלה האכזבה. ההפרש החזוי בנוי על בדיקה סטטיסטית של אלפי פרות בעשרות דורות ממשק. לכן הוא אינו חייב להתאים לפרה הבודדת, ובוודאי שלא בכל צורת ממשק. למשל, במשקים שבהם זוכות המבכירות לימי יובש יותר ארוכים, תקטן כמות החלב ליום כלכלה. כתוצאה מכך יקטן גם

בתחלובה – חודשי פברואר עד יוני – היחס בתשלום הוא בנפילה חזקה. יוצא איפוא, שעבור חלק ניכר מן החלב התשלום רחוק מנוסחת החמ"מ באופן משמעותי. בדיקת חודשי השיווק במשקנו, התואם את הממוצע הארצי, מלמדת שהיחס האמיתי של התשלום ליצרן עבור שומן וחלב עומד ביחס של 1:7.83. מכאן עלינו להבין שהמספרים אותם אנו מקבלים מהמערכת הממוחשבת, אין להם כל שחר במציאות הכלכלית ולכן אינם מבטאים נכוחה את החמ"מ אותו היו אמורים לבטא.

לכן, השימוש בנוסחה הנוכחית של החמ"מ תורם לכך שמערכת שלמה של קבלת החלטות ניוונה ממספרים מוטעים החל מניתוח מצבה של הפרה הבודדת וכלה באיתור פרות עתודה ומבחני פרים.

על פי התשלומים בשנה האחרונה אשר אינם שונים משנים עברו, החמ"מ היה צריך להיות מחושב כדלקמן:

$$\text{ק"ג חלב} \times (0.75 + 0.0783 \times \% \text{ שומן})$$

לדוגמה: אם יש לנו פרה המניבה 12,000 ק"ג עם 2.5% שומן, לפי הנוסחה התיאורטית היא מניבה:

$$[(2.5 \times 0.1) + 0.67] \times 12,000$$

$$= 11,040 \text{ ק"ג חמ"מ.}$$

על פי התשלום המציאותי התנובה שונה:

$$[(2.5 \times 0.0783) + 0.75] \times 12,000$$

$$= 11,349 \text{ ק"ג חמ"מ.}$$

ברור איפוא שככל שאחוז השומן בחלב הפרה נמוך, כך יגדל הפער בשונויות שבין שני החישובים, שלא לדבר על כך שפרות הממליטות בדצמבר-ינואר – הרי שיא החלב שלהן מונב ביחסים הקרובים ל-1:6.0!

בזמנו, כאשר המדד היה חמ"ש, נעלמו מטווה הטיפוח שלנו עשרות פרות מצטיינות אשר הגיבו חלב בעל אחוז שומן נמוך, בעיקר בנות פרים מצטיינים כגון "ברקן" ו"חזיו". רפתנים ותיקים זוכרים שיאניות חלב בנות "תור" שנפסלו מלשמש פרות עתודה בגלל נוסחת החמ"ש. אין ספק שלו הופעלה בזמנו נוסחת החמ"מ היו זוכות אותן פרות להיכלל כעתודות,

פידאמין*

מוצר איכות של אגרוזן

מנת ויטאמינים ומחצבי קורט
המבוססת על גישה מדעית מתקדמת
בהזנת מחצבי קורט.

פידאמין מכיל מ.ק.ח.
(מחצבי קורט חסינים-Chelated Trace Minerals)

* תכשיר אשר משתמשים בו
ברוב הרפתות המתקדמות בישראל.

לפרטים נוספים נא לפנות:

אגרוזן בע"מ

מוצרי איכות ושרותים למכוני תערובת

רח' רגלים 14, רמת גן 52595. טל. 700080, 03-796879

ההפרש החזוי של אותה מבכירה לתחלובה הבאה. במציאות התמונה הפוכה. התארכות ימי יובש של מבכירה משפיעה לטובה על תנובתה בתחלובה הבאה. כלומר, ההפרש החזוי עשוי להשתפר. פרה שמאחרת להתעבר, תחלובה מתארכת כך שיום הכלכלה קטן ועמו הפרש החלב של הפרה, ומובן שגם ההפרש החזוי. בשטח אנו יודעים על פרות רבות שכתוצאה מהתעברות מאוחרת הצליחו להעשיר את הרזרוות בגופן למטרת העליה בתחלובה העוקבת. כמובן שזה שונה מפרה לפרה. ישנה פרה שהיא בת לפר אשר משפר את התנוודות בתחלובות המאוחרות, אך גם לכך אין ביטוי בהפרש החזוי.

לאור כל זאת, ומכיוון שאין שימוש ותועלת בהפרש חזוי משום שהוא מופיע כאשר הפרה נמצאת כבר ביובש, אני מציע לוותר על הנתון הנ"ל.

★

והערה לסיום: לפני שנה העליתי בפני הנהלת ספר העדר את הצעותי בדבר הפרדה בדיווח של הפרש חלב מהפרש שומן. דיון ענייני לא התנהל משום שמזכ"ל ההתאחדות לשעבר הודיע שתנובה התחייבה לעדכן כל שלושה חודשים את התשלומים ביחס של 10:1. העובדות ידועות: לא דובים ולא יער. הסיפור מתמשך זה למעלה משנתיים, וסביר להניח שימשך גם להבא. אני מעלה שוב את הצעותי.

אני פונה לחברים שיש להם ענין בכך שבדיווחים יופיעו הפרש החלב והשומן בנפרד, בבקשה להתקשר אתי.

השתתפותנו הכנה

באבלם של קיבוץ יפעת והמשפחה

על מות

מרדכי גוטמן (מוטיק) ז"ל

מוותיקי ענף הרפת

התאחדות מגדלי בקר